
Socialinių ir technologijos mokslų bakalauro darbų kalbos ypatybės

Eglė Gudavičienė

Vilniaus universitetas, Taikomosios kalbotyros institutas, Lituaništinųjų studijų katedra,
Universiteto g. 5, 01131 Vilnius, Egle.Gudaviciene@flf.vu.lt

Anotacija. Straipsnyje analizuojamas bakalauro darbų žodynas ir frazės. Aptariamos mokslo tekstų ypatybės ir bakalauro darbų žanras. Straipsnyje lyginant dviejų mokslo sričių – socialinių ir technologijos mokslų – bakalauro darbus aiškinamasi, kokie žodžiai yra bendri, ar vienodas jų dažnumas, kokias leksines samplaikas ir frazes sudaro tyrimui pasirinkti bendri žodžiai. Lyginant žodyną matyti, kad bendrų žodžių aktualumas skirtingų mokslų bakalauro darbuose labai nevienodas. Leksinių samplaikų su bendrais žodžiais tyrimas platesniame kontekste rodo, kad, nors bakalauro darbų žanras ir tas pats, darbų fraziškumas, frazių įvairovė ir frazių variantai skiriasi atskirų mokslo sričių tekstuose. Technologijos mokslų bakalauro darbuose frazių įvairovė ir variantiškumas mažesni, frazės pastovesnės, o socialiniuose moksluose priešingai – frazės su bendrais žodžiais yra įvairesnės, joms būdingas didesnis variantiškumas.

Esminiai žodžiai: bakalauro darbas, mokslo kalba, bendri žodžiai, leksinė samplaika, frazės.

Įvadas

Aukštųjų mokyklų studentams nemenku iššūkiu įstojus į universitetus, kolegijas tampa mokslo kalbos mokymasis. J. Cumminsas (1979) prieš kelis dešimtmečius atkreipė dėmesį į bendrųjų kalbos mokėjimo gebėjimų ir mokslo kalbos mokėjimo skirtį. Daugelis studentų susiduria su produkcinių (rašymo ir kalbėjimo) įgūdžių stoka – kai reikia kalbėti specialybės tema arba rašyti mokslinius tekstus, nes šiems įgūdžiams įtvirtinti ne visuomet skiriamas pakankamas dėmesys. Kad šis mokymo(si) procesas būtų sklandesnis ir efektyvesnis, užsienio tyrėjai rengia akademinis žodynus, frazių sąvadas, būdingus mokslo tekstams, pavyzdžiui: Mančesterio universiteto akademinis

frazių bankas (<http://www.phrasebank.manchester.ac.uk>) arba J. Morley'aus frazių bankas (John Morley „Academic Phrasebank“ (2014), http://www.tina-freyburg.eu/1/135/resources/document_1053_1.pdf). Daug tokių priemonių skirta anglų kalbos kaip svetimšios kalbos mokymui(si), tačiau akivaizdu, kad tokios priemonės reikalingos ir gimtakai. Lietuvoje tokio frazių sąvado neturime.

Šio straipsnio objektas – socialinių ir technologijos mokslų bakalauro darbai. Tikslas – nustatyti ir palyginti, kokie bendri žodžiai būdingi pasirinktų mokslo sričių bakalauro darbams ir kokias frazes tie žodžiai sudaro.

Tiriamoji medžiaga. Tyrimo medžiagą sudaro dalis aukštųjų mokyklų bakalauro darbų tekstyno, sukaupto vykdant projektą „Studentų darbų fraziškumo tyrimai ir interaktyvusis frazemų sąvadas“ (2017–2019) (finansuoja Valstybinė lietuvių kalbos komisija pagal „Lietuvių bendrinės kalbos, tarmių ir kitų kalbos atmainų funkcionavimo ir kaitos tyrimų 2011–2020 m.“ programą). Sąvadas bus viešai prieinamas 2019 m. pabaigoje (<http://www.fraziskumas.ff.vu.lt>).

Šiame straipsnyje tiriami du patekstiniai, sudaryti iš 125 socialinių ir 125 technologijos mokslų bakalauro darbų, parengtų 2010–2016 m. Socialinių mokslų patekstinį sudaro 1 321 078 žodžiai, technologijos – 361 727 žodžiai. Kadangi tiriamų bakalauro darbų skaičius vienodas, tačiau pagal pavartotų žodžių skaičių technologijos mokslų patekstinis kone keturiskart mažesnis už socialinių mokslų patekstinį, absoliutūs dažniai normalizuoti 100 000 žodžių (1 lentelė).

Metodai. Statistinė analizė, kuriai naudotos programos *AntConc* (Anthony, 2014) žodžių pavartojimo atvejų ir *Clusters/N-grams* funkcijos, ir kokybinė analizė sudarant būdingas frazes su pasirinktais žodžiais.

Mokslo teksto žanras

Mokslo tekstams būdingas tam tikras taisyklių laikymasis. Bakalauro darbai yra vienas iš daugelio mokslo tekstų žanrų. Žanro taisyklių išmanymas padeda greičiau perprasti teksto kūrimo ypatumus ir gerinti dalykinį pasirengimą. C. Snowas ir P. Ucellis (2009, 122) kalba apie besimokantiems kylančius sunkumus, nes rašant mokslinį tekstą reikia būti išsiugdžiusiam akademinio rašymo kompetencijas – atsižvelgiant į kontekstą parinkti reikiamus žodžius ir juos susieti taip, kad reiškiamą mintį būtų tinkamai suformuluota ir suprasta. Mokslo tekstų autoriams taip pat privalu paisyti teksto organizavimo principų pagal konkretaus žanro reikalavimus, kartu parodant dalyko žinias ir kuriant tekstą aiškiu, dalykiniu ir įtaigiu stiliumi.

Žanro konvencijos daro įtaką teksto kalbinei raiškai, todėl „skirtingų žanrų tekstuose ieškotina vienokių ar kitokių kalbinių ypatybių, besirandančių dėl konkretaus žanro specifikos“ (Kalinauskaitė, 2014, 10). Mokslo tekstuose vartojama kalba turi būti dalykiškai tiksli, abstrakti, jai būdingas apibendrinimas, dėstymo logiškumas,

objektyvumas, glaustumas, išsamumas ir aiškumas (Župerka, 2001, 81). A. Bitinienė pabrėžia, kad mokslo tekstuose itin svarbu tiksliai formuluoti mokslinius teiginius, tinkamai juos pagrįsti, argumentuoti, nuosekliai ir objektyviai išdėstyti tam tikrą problemą (1997, 24). L. Rieneker ir P. Jørgensenas skiria šias pagrindines mokslo tekstų ypatybes: savarankiškas rašto darbas (gavėjas ir siuntėjas yra dalyko specialistai), parengtas pagal tam tikrus reikalavimus, paprastai griežtos struktūros, jį sudaro nustatytos sudedamosios dalys, vartojami konkrečios mokslo srities terminai ir metakalba (2003, 17). J. Zwierso teigimu, teksto kūrimas mokslo kalba yra žodžių, gramatikos ir jų organizavimo principų taikymas aprašant mokslo idėjas, pažinimo procesus ir abstrakčius konceptus (2008, 19). Visų kalbos lygmenų raišką – leksikos, morfologijos vienetus, sintaksines konstrukcijas, pastraipas ir atitinkamo žanro teksto kompoziciją – apima stereotipiškumas (Bitinienė, 2013, 58). Taigi, bakalauro darbus sieja tam tikri struktūriniai ir kalbos elementai.

Nepaisant to, kad bakalauro darbai priklauso tam pačiam žanrui ir kai kurie dalykai mokslo tekstams yra bendri, pastaruoju metu neabejojama, kad žanriniu aspektu atskirų mokslo sričių tekstai skiriasi, o kai kurių kryptių itin stipriai. K. Hylando (2008, 550) teigimu, humanitarinių ir socialinių mokslų atstovams svarbiausia sintetinti informaciją iš įvairių šaltinių, analizuoti gautus tyrimo duomenis, o technologijos, tikslųjų mokslų atstovams svarbiausia visai kita mokslo tekstų funkcija – aprašyti procedūras, apibrėžti objektą, priimti sprendimus. Anot A. Bitinienės (2013, 98), skirtumas tarp humanitarinių ir tikslųjų mokslų yra akivaizdus, nes konkrečioms mokslo kryptims būdingi terminai rodo tyrimo objekto savitumą, būdingus tyrimo metodus ir pan. Kiekvienos mokslo srities skirtingų kryptių tekstams gali būti būdingi vis kiti elementai, nes skiriasi jų tyrimo objektas ir keliami tikslai bei uždaviniai.

Žodyno ypatybės

Žodžiai tėra tik vienas iš mokslo tekstų elementų. Svarbu išmanyti, kaip ir kokiuose kontekstuose jie vartojami, kokios sakinių struktūros, kokie galimi jų siejimo būdai, kokios kitos gramatinės ypatybės būdingos konkrečiam mokslo teksto žanrui: kalbos dalys, veiksmazodžių laikas, nuosaka (Dutro, Moran, 2003). Konkrečioms mokslo sritims ar kryptims būdingi žodžiai S. Dutro ir C. Morano (2003) metaforiškai vadinami „plytomis“ (angl. *bricks*), o bendri sutampantys žodžiai – „skiediniu“ (angl. *mortar*). *Plytomis* laikomi tik specifiniai apibrėžtą reikšmę turintys daiktavardžiai – terminai, o *skiediniu* – bendri, įvairiose mokslo srityse vartojami daiktavardžiai ir kitos kalbos dalys, kurios padeda sieti mintis, reikšti prieštaravimą, cituoti, pateikti pavyzdžius, nurodyti kitus tyrimų šaltinius ir pan.

Kadangi mokslo kalbai būdingas nominatyvumas, šiame straipsnyje toliau bus aiškinamasi, kokie daiktavardžiai, vartojami šių dviejų skirtingų mokslo sričių bakalauro

darbuose, yra bendri. 1 lentelėje pateikiamas atsitiktinai parinktų bendrų sutampančių daiktavardžių pavartojimo dažnis bakalauro darbuose.

1 lentelė. Bakalauro darbuose vartojami bendri daiktavardžiai

	Bendri daiktavardžiai	Socialiniai mokslai		Technologijos mokslai	
		Faktinis dažnis	Normalizuotas dažnis	Faktinis dažnis	Normalizuotas dažnis
1.	<i>analizė</i>	2545	0,19	150	0,04
2.	<i>duomenys</i>	2381	0,18	1410	0,41
3.	<i>įtaka</i>	1739	0,13	234	0,07
4.	<i>klausimas</i>	1587	0,12	13	0,00
5.	<i>lentelė</i>	945	0,07	1041	0,31
6.	<i>metodas</i>	2104	0,16	345	0,10
7.	<i>paveikslas</i>	845	0,06	439	0,13
8.	<i>problema</i>	2592	0,20	87	0,03
9.	<i>tikslas</i>	1912	0,14	302	0,09
10.	<i>tyrimas</i>	5855	0,44	303	0,09

Iš lentelės matyti, kad dešimt atsitiktinai pasirinktų bendrųjų daiktavardžių vartojimo dažnis bakalauro darbuose yra labai skirtingas. Pavyzdžiui, socialiniuose moksluose itin vartojami *tyrimas*, *problema*, *analizė*, *duomenys*, *metodas*, *tikslas* technologijos moksluose yra retesni, išskyrus *duomenys*. Technologijos moksluose dažniau vartojami *duomenys*, *lentelė*, *paveikslas* rodo, kad šios mokslo srities bakalauro darbuose svarbus duomenų pateikimas iliustruojant atliktus skaičiavimus.

Leksinės samplaikos kaip frazių dėmenys

Kadangi ir socialiniuose, ir technologijos moksluose vienas dažniausiai vartojamų bendrų žodžių yra *duomenys*, jis pasirinktas tolesnei analizei siekiant iliustruoti šių mokslo sričių frazių bendrumus ir skirtumus. Kita vertus, duomenų pateikimas, aprašymas ir analizė yra svarbūs ir socialinių, ir technologijos mokslų bakalauro darbuose. Todėl studentams svarbu mokėti savo rašto darbuose tinkamai kalbėti apie duomenis ir juos pateikti.

Žodis geriau ir lengviau įsimenamas ir išmokstamas kontekste. Vienas didžiausių žodynų trūkumų – ribotas žodžių vartojamosios aplinkos pateikimas, išryškinantis leksinių vienetų prasminę atskirtį ir atliekamas funkcijas (Usonienė, Linkevičienė, 2009, 139). Be to, kadangi mokslo tekste vartojamiems laisviesiems ir pastoviesiems

žodžių junginiams būdingas stereotipiškumas, dažnai teigiama, kad „moksliniame tekste svarbiausia raiškos priemonė yra ne žodžiai, bet žodžių junginiai, dažnai sudaryti iš kelių dėmenų, kurių apimtis ir ribos ne visada apibrėžtos“ (Bitinienė, 2013, 58). Todėl kitas tyrimo žingsnis siekiant nustatyti abiem mokslo sritims būdingas frazes – leksinių samplaikų išgavimas. Naudojantis *AntConc* programa buvo sudarytos leksinės samplaikos su lema *duomenys* nuo dviejų iki penkių žodžių, kurios kartotūsi ne mažiau kaip 3 kartus kiekvienos mokslo srities darbuose ir dažnis būtų ne mažesnis kaip 5 pavartojimo atvejai. Šiuo atveju pasirinkta daiktavardžio daugiskaitos vardininko linksnio forma *duomenys*.

Įdomu, kad iš 125 socialinių ir 125 technologijos mokslų bakalauro darbų nebuvo nė vienos sutampančios leksinės samplaikos, kurią sudarytų keturi ar penki žodžiai¹. Su lema *duomenys* sutapo 12 dvižodžių samplaikų ir 3 trižodės samplaikos. Iš sutampančių dvižodžių samplaikų vartojamos tik 6, kurias sudaro lema *duomenys* ir veiksmožodis, pvz.: *duomenys buvo*, *duomenys yra*, *duomenys gali*, *duomenys rodo*, *duomenys pateikiami*, *duomenys pateikti* (žr. 2 lentelę). Šios leksinės samplaikos pasirinktos tolesnei analizei siekiant išgauti socialinių ir technologijos mokslų bakalauro darbams bendras frazes.

2 lentelė. Dvižodžių leksinių samplaikų dažnis su lema *duomenys* ir veiksmožodžiu

	Leksinės samplaikos su lema <i>duomenys</i>	Socialiniai mokslai	Technologijos mokslai
	<i>duomenys buvo</i>	44	2
	<i>duomenys yra</i>	31	83
	<i>duomenys gali</i>	9	20
	<i>duomenys rodo</i>	74	5
	<i>duomenys pateikiami</i>	36	11
	<i>duomenys pateikti</i>	42	30

Šios dvižodės leksinės samplaikos imamos kaip pagrindiniai frazių dėmenys. Sudarant frazių sąvadą susiduriama su dviem problemomis: 1) kaip nustatyti frazės pradžią ir pabaigą, nes frazių ribos neturi aiškaus atskaitos taško; 2) frazių variantiškumas, nes frazėje gali kisti žodžių tvarka, ją galima plėsti papildomais žodžiais ir kaskart bus nauja frazė. Šiame tyrime frazių ribos nustatomos remiantis P. Kroegerio (2005, 35) samprata: frazė – didesnė ar mažesnė žodžių grupė, kuri sudaro tam tikrą sintaksinį vienetą sakinyje, o frazės dėmenys tarpusavyje susiję tam tikrais sintagminiais ryšiais. Remiantis analizuojamų patekstynių duomenimis, stengiamasi pateikti tipines frazes ir bakalauro darbuose randamus jų variantus. Suprantama, visų variantų pateikti neįmanoma, tačiau tikėtina, kad frazių sąvade pateikiamos dažniausiai vartojamos frazės

¹ Leksinės samplaikos išskiriamos statistiniu pagrindu, todėl jos nebūtinai yra idiomatiškos, struktūriškai ar semantiškai pilnos frazės (Juknevičienė, 2011, 24).

studentams būtų pravarti priemonė įsidėmėti pagrindines frazes, greičiau perprasti mokslo kalbos ypatybes, išmokti jas vartoti ir toliau patiems sudaryti naujas frazes.

Tolesnė analizė buvo atliekama ieškant socialinių ir technologijos mokslų pateks-tyniuose prie leksinių samplaikų – iš kairės ir iš dešinės – besijungiančių žodžių, t. y. galimų frazių pradžių ir pabaigų, kurios tekstyne kartotųsi bent du kartus. Kokybinės analizės rezultatai pateikiami 3 lentelėje.

3 lentelė. **Žodžiai, einantys su leksine samplaika duomenys buvo, socialinių mokslų bakalauro darbuose**

			Leksinė samplai-ka			
		tyrimo	duomenys buvo	analizuo- jami	naudojant / taikant	X metodą / programą
		gauti		apdorojami	naudojant / taikant	X progra- mą
	gauti	tyrimo		aprašomi	pagal	
	šiamė	tyrime		grupuojami	į / pagal	grupes / kategorijas
atliekant	tyrimą	gauti		įrašomi	į	diktofoną
		kai kurie		koduojami		
		šie		renkami	naudojant / taikant	
		visi				
		pirmiausia		sistemina- mi		
		vėliau		skirstomi	į / pagal	grupes / kategorijas
	surinkti	tyrimo		šifruojami		

Visų pirma, iš pateiktų pavyzdžių matyti, kad gali būti tikslinga pateikti atskirai iš leksinės samplaikos *duomenys buvo* kairės einančius ilgesnės frazės pradžios variantus, tuomet frazių sąvade nereikėtų kartoti prie kiekvieno pavyzdžio galimų variantų, nes tai perdėm išplėstų frazių sąvadą. Kad studentai galėtų prisidėti jiems reikiamą pradžią, apibūdindami duomenis gali rinktis iš variantų, pvz.: *tyrimo duomenys*, *analizės duomenys*, *gauti duomenys*, *gauti tyrimo duomenys*, *surinkti tyrimo duomenys*, *šie duomenys*, *kai kurie duomenys*, *visi duomenys*, *pirmiausia duomenys*, *vėliau duomenys* ir pan. Toliau frazę galima plėsti išplėstinėmis aplinkybėmis, pvz.: *atliekant tyrimą duomenys buvo; naudojant X programą duomenys buvo* ir pan.

Pastebėta, kad socialiniuose moksluose aprašant duomenis svarbu pateikti, kaip tie *duomenys buvo renkami, įrašomi, apdorojami, šifruojami, koduojami, skirstomi, grupuojami*.

Atkreiptinas dėmesys, kad trečiasis leksinės samplaikos dėmuo gali būti vartojamas ir veikiamųjų dalyvių esamojo laiko forma, ir būtojo laiko forma, dažnai pasirenkami priešdėliniai veiksmažodžiai, kuriems būdinga rezultato reikšmė (duomenys buvo renkami / surinkti, skirstomi / suskirstyti, renkami / surinkti, analizuojami / išanalizuoti ir pan.). Technologijos mokslų bakalauro darbams nebūdingos frazės su leksine samplaika *duomenys buvo*.

Kaip matyti iš 3 lentelės, išanalizavus leksinių samplaikų artimiausią kalbinį kontekstą, kyla problema, kaip frazių sąvade pateikti ir parodyti frazių variantiškumą. Vienas iš galimų būdų galėtų būti pradžioje pateikti keliažodę leksinę samplaiką, sudarančią frazės branduolį, pvz., *duomenys buvo*, o toliau pateikti galimus šios frazės plėtinius pridėdant vis po vieną kitą žodį. Taigi, pasitelkus pavyzdžius su platesniu kontekstu rengiamame frazių sąvade būtų galima pateikti, pavyzdžiui, tokius frazių su leksine samplaika *duomenys buvo* variantus:

duomenys buvo:

Duomenys buvo koduojami / šifruojami / aprašomi / sisteminami

Duomenys buvo įrašomi į diktofoną

Gauti duomenys buvo grupuojami / skirstomi į X grupes / kategorijas

Tyrimo duomenys buvo renkami naudojant klausimyną

Šie duomenys buvo analizuojami naudojant X programą

Tyrimo duomenys buvo apdorojami taikant X metodą ir t. t.

Tokiu pačiu principu buvo ištirtos ir kitos leksinės samplaikos su lema *duomenys* ir veiksmažodžiu. Išsiaiškinta, kokias frazes jos linkusios sudaryti su šalia einančiais žodžiais (4 lentelė).

4 lentelė. Frazės su leksine samplaika *duomenys* ir veiksmažodžiu

Leksinės samplaikos	Socialiniai mokslai	Technologijos mokslai
<i>duomenys yra</i>	<ul style="list-style-type: none"> <i>duomenys yra</i> vieši / panašūs / netikslūs / iškraipyti / patikimi / nepatikimi <i>duomenys yra</i> apdorojami <i>gauti duomenys yra</i> lengviau ir greičiau apdorojami analizės <i>duomenys yra</i> reprezentatyvūs tyrimo metu <i>gauti duomenys yra</i> aktualūs 	<ul style="list-style-type: none"> <i>duomenys yra</i> perduodami / kaupiami / išvedami / išsaugomi / gaunami / lyginami
<i>duomenys pateikiami / pateikti</i>	<ul style="list-style-type: none"> tyrimo / analizės / gauti / visi / kiti / x <i>duomenys pateikiami (pateikti)</i> lentelėje / paveiksle / priede 	<ul style="list-style-type: none"> <i>gauti / visi / kiti / x duomenys pateikiami (pateikti)</i> y lentelėje / paveiksle / priede

Leksinės samplaikos	Socialiniai mokslai	Technologijos mokslai
<i>duomenys rodo</i>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>duomenys rodo</i>, kad / jog / kaip • gauti / tyrimo / analizės / šie <i>duomenys rodo</i> x • pateikiami (pateikti) <i>duomenys rodo</i>, kad • x lentelėje pateikiami (pateikti) <i>duomenys rodo</i>, kad • kaip tyrimo <i>duomenys rodo</i>, ... • taip pat tyrimo <i>duomenys rodo</i> x 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>duomenys rodo</i>, kad
<i>duomenys gali</i>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>duomenys gali</i> būti patikimi / nepatikimi • <i>duomenys gali</i> būti interpretuojami 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>duomenys gali</i> būti perduodami • <i>duomenys gali</i> būti aiškinami • <i>duomenys gali</i> būti peržiūrėti • <i>duomenys gali</i> skirtis

Kaip matyti iš šioje lentelėje pateiktų duomenų, tirtos samplaikos būdingos ir socialinių, ir technologijos mokslų bakalauro darbams. Tačiau analizė rodo, kad šių samplaikų junglumas iš esmės toks pats tik kalbant apie duomenų pateikimą: *duomenys pateikiami (pateikti) lentelėje / paveiksle / priede*, visais kitais atvejais junglumas labai nevienodas. Socialinių mokslų fraziškumas su lema *duomenys* kur kas įvairesnis ir gausesnis, plg. socialinių mokslų, kaip ir technologijos mokslų, bakalauro darbuose pateikiama, kas daroma su duomenimis (*duomenys yra analizuojami, kaupiami* ir t. t.), o socialinių mokslų darbuose duomenys dar ir vertinami – apibūdinami, kokie jie yra: *vieši, patikimi, nepatikimi, aktualūs, reprezentatyvūs* ir pan. Leksinė samplaika *duomenys rodo* – technologijos mokslų bakalauro darbuose iš esmės yra stabilus trižodis junginys (*duomenys rodo, kad*), tačiau socialiniuose moksluose ši leksinė samplaika sudaro palyginti dažnai vartojamas frazes su žodžiais, kurie eina frazių pradžioje: *lentelėje pateikiami duomenys rodo, gauti tyrimo duomenys rodo, kaip tyrimo duomenys rodo* ir pan. Ši analizė patvirtina S. Volungevičienės (2018) išvadas, kad technologijos mokslams, palyginti su kitomis mokslo sritimis, būdinga mažesnė frazių įvairovė.

Baigiamosios pastabos

Studijų metu studentai turi įgyti daug akademinų kompetencijų, kurios turėtų atsiskleisti baigiamuosiuose bakalauro darbuose. Mokslo tekstams būdingas fraziškumas, todėl frazės, kaip atsikartojantys tekstų elementai, padeda automatizuoti rašymo procesą, nors, kaip teigia A. Bitinienė (2013, 58), gali nukentėti raiškos individualumas ir intelektualus ekspresyvumas. Vis dėlto rengiamas bakalauro darbų frazių sąvadas būtų viena iš mokomųjų priemonių, kuri padėtų studentams perprasti mokslo tekstų kalbos ypatybes, kurti tekstus ir ieškoti įvairesnių raiškos būdų.

Iš atlikto nedidelės imties tyrimo matyti, kad socialinių ir technologijos mokslų bakalauro darbuose yra bendrų žodžių, tačiau skiriasi jų vartojimo dažnis. Tai rodo, kad bendri mokslo kalbos žodžiai gali būti nevienodai aktualūs skirtingoms mokslo sritims. Kita vertus, skiriasi frazių su bendrais žodžiais skaičius. Technologijos mokslų bakalauro darbuose frazių įvairovė mažesnė ir mažesnis jų variantiškumas, jos yra pastovesnės. Socialiniuose moksluose priešingai – frazės su bendraisiais žodžiais yra įvairesnės ir joms būdingas didesnis variantiškumas.

Šiame straipsnyje pateiktas tyrimo aprašymas yra vienas iš būdų, kaip galima identifikuoti mokslo tekstams būdingas frazes. Nors šis tyrimo metodas imlus laiko, tačiau patikimas dėl didesnio objektyvumo, nes paremtas statistine analize.

Literatūra

- Anthony, L. (2014). *AntConc (Version 3.4.4)* [Computer Software]. Tokyo, Japan: Waseda University. Prieiga per internetą: <http://www.laurenceanthony.net/software>.
- Bitinienė, A. (1997). *Funkciniai stiliai: sakinio ilgis ir struktūra*. Vilnius: VPU leidykla.
- Bitinienė, A. (2013). *Mokslinio teksto stilistika*. Vilnius: Edukologija.
- Cummins, J. (1979). Cognitive / academic language proficiency, linguistic interdependence, the optimum age question and some other matters. *Working Papers on Bilingualism*, 19, 121–129.
- Dutro, S., Moran, C. (2003). Rethinking English language instruction: an architectural approach. *English learners: reaching the highest level of English literacy* (ed. by G. García). Newark, DE: International Reading Association, 227–258. <https://doi.org/10.1598/0872074552.10>
- Hyland, K. (2008). Genre and academic writing in the disciplines. *Language Teaching*, 41 (4), 543–562. <https://doi.org/10.1017/S0261444808005235>
- Juknevičienė, R. (2011). *Leksinės samplaikos svetinkalbių ir gimtakalbių vartotojų rašytinėje anglų kalboje. Daktaro disertacija*. Vilnius. Prieiga per internetą: http://vddb.laba.lt/fedora/get/LT-eLABa0001:E.02~2011~D_20110307_144720-85698/DS.005.0.01.ETD.
- Kalinauskaitė, D. (2014). Žanro apibrėžties klausimu. *Taikomoji kalbotyra*, 5. Prieiga per internetą: <https://taikomojikalbotyra.lt/ojs/index.php/taikomoji-kalbotyra/article/download/39/33/>.
- Kroeger, P. (2005). *Analyzing grammar: an introduction*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511801679>
- Rieneker, L., Jørgensen, P. (2003). *Kaip rašyti mokslinį darbą?* Vilnius: Aidai.
- Snow, C., Ucelli, P. (2009). The challenge of academic language. *The Cambridge handbook of literacy* (ed. by D. Olson, N. Torrance). Cambridge, MA: Cambridge University Press, 112–133. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511609664.008>
- Usonienė, A., Linkevičienė, N. (2009). Lietuvių mokslo kalbos tekstynas ir specialioji leksika. *Lituanistica*, 3–4, 133–143.
- Volungevičienė, S. (2018). Humanitarinių ir technologijos mokslų studentų darbų fraziškumas. *Lietuvių kalba*, 12, 99–112.

Zwiers, J. (2008). *Building academic language: essential practices for content classrooms*. San Francisco: Jossey-Bass.

Župerka, K. (2001). *Stilistika*. 2-asis pataisytas ir papildytas leidimas. Šiauliai: Šiaulių universitetas.

Academic Language Peculiarities in Bachelor's Theses in Different Science Fields

Eglė Gudavičienė

Vilnius University, Institute of Applied Linguistics, Department of Lithuanian Language Studies, Universiteto St. 5, LT-01131 Vilnius, Egle.Gudaviciene@flf.vu.lt

---

Summary

The article analyses the general vocabulary and phrases in Bachelor's theses. 125 Bachelor's theses in Social Sciences and 125 Bachelor's theses in Technology Sciences were analysed. The aim was to identify and compare general words and phrases they form that were relevant to Bachelor's theses. A mixed method was used to analyse the works: statistical analysis of word frequencies (using AntConc programme functions: word lists and clusters / n-grams) and qualitative analysis of typical phrases. The nouns and lexical bundles were used to extract phrases. The study of lexical bundles with general nouns in context reveals that although the genre of Bachelor's theses is the same, the variety and variants of phrases differ in the texts of different scientific fields. This shows that general words in academic language may not be equally relevant to different fields of science. On the other hand, the number of phrases with general words differs. In technology Bachelor's theses, the variety of phrases is smaller and their variability is lower; likewise, they are more idiomatic. On the contrary, in social sciences, phrases with general words are more diverse and have greater variance. This article displays only one way how the phrases relevant to academic language can be identified. Although this method of research is a time consuming process, it guarantees greater objectivity based on statistical analysis.

Keywords: *academic texts, academic language, specific and general words, lexical bundles, phrases.*

Gauta 2018 12 21 / Received 21 12 2018
Priimta 2019 01 14 / Accepted 14 01 2019